СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК XLVIII. Ч. 128. Джерзі Сіті, Н. Дж., понеділок, 3-го червня 1940. No. 128. Jersey City, N. J., Monday, June 3, 1940. VOL. XLVIII.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. 4-0807. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

ПРЕЗИДЕНТ ПРО МОЖЛИВІСТЬ ПОШИРЕННЯ ВІЙНИ

ВАШИНГТОН. — Президент Рузвелт у своїм домаганні дістати від конґресу нові гроші на зброєння зясував також міжнародне положення і сказав, що випадки з останніх двох тижнів, що зайшли в Европі, такі неймовірні, що не треба виключати можливості, що цілий світ буде занурений в війну. Не один, чи два, чи три континенти, але цілий світ, підкреслив президент. Супроти цього президент домагався від конґресу не лиш грошей на зброєння, але також прав у разі потреби переводити мобілізацію зброєних сил Америки, зокрема національної ґвардії.

НЕБЕЗПЕКА „ПЯТОЇ КОЛЮМНИ" В ПІВДЕННІЙ АМЕРИЦІ.

МОНТЕВІДЕО (Уруґвай). — Небезпека „пятої колюмни" в Південній Америці, що донедавна була тільки теоретичною, тепер набрала конкретних форм. Місцевій поліції вдалось розкрити місцеву сильну націстичну організацію, яка підлягала приказам націстичної партії в Берліні. Ця партія мала кілька тисяч членів і мала широко закроєні пляни на терені Уруґваю, що мали служити імперіялістичним цілям Німеччини. Ця партія така сильна, що місцева влада матиме чимало труду, щоб її зліквідувати.

БОЄВИЙ КОРАБЕЛЬ ДО УРУҐВАЮ.

ВАШИНҐТОН. — Департамент маринарки вислав великий 10,000-тоновий кружляк „Квинсі" до Монтевідео. Офіційна ціль посилки цього корабля є „добризичливий настрій". В дійсности в поінформованих колах отверто говорять, що причиною цеї несподіваної висилки є побоювання, що „пята колюмна" в Уруґваю та в інших полудневo-американських краях, така сильна, що місцеві влади потребуватимуть від Америки збройної підтримки.

ПОЯСНЕННЯ БРАВДЕРОВІ.

НЮ ЙОРК. — „Н. Й. Таймс", в своїй колюмні „Топикс оф ди Таймс", дає научку комуністичному лідерові Бравдерові, який недавно виголосив прилюдну промову і в ній сказав, що Гітлер, маючи перед собою сильні і сконсолідовані Совети, змінив свою політику і замісць на Совети напав на західні держави. „Таймс" говорить, що воно було троха інакше, а саме: „Це правда, що Йосиф Сталін мав знамениті арґументи на вступлення до спілки з Гітлером. Але Бравдер чомусь не може тих арґументів завважити. Гітлер поставив Сталінові до вибору — йти в спілку з ним, або бути свідком, як націстична армія марширує в Україну. Це була загроза, яку навіть серед найкращих відносин російська армія не могла приняти рівнодушно", каже „Таймс".

ІТАЛІЙСЬКА ОСТОРОЖНІСТЬ.

НЮ ЙОРК. — Голова італійського туристичного товариства, Панталеоні, зрезиґнував зо свойого становиска і заявив, що причиною резиґнації є союз Мусолінія з Гітлером і задумана війна по боці Німеччини. Панталеоні сказав, що той союз і можлива війна закінчиться катастрофою для Італії. Він далі сказав, що хоче натуралізуватись в Америці і присвятитись організуванні американських італійців по боці демократії і аліянтів, зокрема, щоб зробити їх льояльними громадянами Америки.

ТАВРУЮТЬ СТРАЙК У ДОКАХ.

ВАШИНҐТОН. — Члени конґресу, а навіть сам секретар фльоти, Едісон, висказали дуже гострі критики на адресу страйкарів, що в силі 6,000 робітників вийшли в воєнних доках в Керні, Н. Дж. на страйк. Через страйк припинилась будова чотирьох воєнних кораблів. Тепер не час на страйк, говорив Едісон. Знову конґресові провідники домагались, щоб у всіх фабриках воєнних машин робітники підписували контракти, що впродовж певного часу не підуть на страйк. У випадку, якби вони зломали контракт і таки пішли, дістали б кару $1,000 і пів року тюрми. Юнія докових робітників, що пішла в Керні на страйк, належить до К.П.О.

СПУСТИЛИ НОВИЙ ВОЄННИЙ КОРАБЕЛЬ.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ. — З місцевих сухих доків спустили на воду 35-000-тоновий, модерний воєнний корабель „Вашингтон". Власти поробили відповідні заходи, щоб не було саботажу, а також, щоб непокликані чинники часом не хотіли розкрити ріжних воєнних секретів, що є на тім кораблі. Це покищо буде найбільший воєнний корабель в американській воєнній фльоті. Але в доках вже будують-ся кораблі по 45,000 тон

ПОТРЕБА ПІДВИШКИ ПОДАТКІВ.

ВАШИНҐТОН. — Секретар фінансів Морґентав, заявив, що щоб не допустити до опорожнення державного скарбу, треба наложити 10 відсоткову підвишку загальних податків і збільшити границю державного задовження до 48 біліонів долярів.

ПРИГОТОВЛЯЄТЬСЯ ДО ОБОРОНИ.
Новий рекрутаційний плякат американської армії. Він показує Вуйка Сема в бойовому настрої, готового боронити свій край навіть проти переваги.

ДУМАЮТЬ, ЩО АМЕРИКА ПІДЕ ДО ВІЙНИ

НЮ ЙОРК. — Старші студенти Гунтера Каледжу, підчас анкети в більшости відповіли, що заявляються за поміч аліянтам, але не за війну. Водночас вони в більшости заявили, що, не звертаючи уваги на їх бажання, Америка до війни таки піде.

НОГА СИЛЬНІША ВІД ПОВЗУ

На одній лікарській конвенції в Сан Дієго, в Каліфорнії, виступив один з делеґатів з рефератом про вагу здорових ніг для війни.

Говорив він, що, не дивлячися на нові воєнні машини, як бомбери й повзи, ноги все ще є найважнішим чинником, що рішає про перемогу армії. Ні літак, ні повз, ні воєнний корабель ніколи не вспіють довершити захоплення території, як цього не довершить піхотинець.

БАГАТО НЕЗДІБНИХ ДО ВІЙСЬКОВОЇ СЛУЖБИ

Як каже рекрутаційна стація в Філядельфії, на кожних сімох молодих людей, що зголосилися до служби в американській армії або фльоті, треба було відкинути пятьох для якоїсь фізичної недостачі. Між найбільше поширеними недостачами є: злі зуби, слабі очи, плоскі стопи, криві хребти.

ХЛОПЧИНА ПОЧАВ ВЕЛИКИЙ ПОЖАР

У вівторок згорів у середині міста Дженива, Ню Йорк, цілий бльок бизнесових будинків. Шкоду обчисляють на 100,000 долярів. Розсліди поліції показали, що підпалив доми один 13-літній хлопчина, котрий просто хотів бачити, як будуть їхати пожарники. Хлопчину віддано під обсервацію лікарів.

НАЦІСТИЧНИЙ УРЯД ПІДДЕРЖУЄ „ПОГАНСЬКУ" ПРОПАҐАНДУ

ВІДЕНЬ. — З нагоди 300-літнього ювилею смерти великого фляманідського маляра Петра Павла Рубенса, котрого образів є багато в місцевих ґалеріях, написали націстичні ґазети статті, повні похвал для його „поганського" духа, що, мовляв, пробивався навіть з його релігійних образів, котрі він малював на замовлення Єзуїтів.

Статті націстичних газет викликали серед австрійських католицьких кругів розярення.

ДОБАЧУЮТЬ НІМЕЦЬКУ РУКУ

БРАТІСЛАВА (Словаччина). — За недавніми перемінами в командуванні Глінкової Ґвардії добачують впливи Німеччини. Покищо міністерський кабінет цими змінами не заскочений.

УЖИВАВ БІБЛІЇ ДЛЯ ОБМАНУ

22-літний Чарлс Айрленд признався перед федеральним судом у Філядельфії, що він послугувався почтою для обману при помочі біблії. Посилав він біблії на адресу щойно померлого чоловіка й потім вимушував від родини померлого заплату, що, мовляв, небіщик замовив її перед самою смертю.

ЗНОВУ ЗЛОЧИН МІЖ МОЛОДЮ

До поліційної стації в Брайтоні, Месечусетс, зайшов у пятницю 23-літній Френк Гомес, син каненичного сторожа в тому місті, і признався, що він пробив ножем свою дівчину, а потім підпалив її в автомобілі. Як поліція наспіла на місце, подане Гомесом, авто ще горіло. В середині знайдено спалене на вуголь тіло 17-літньої Катерини Навер, з Брайтону.

НАЗНАЧЕННЯ О. Й. ЖАНА ДЕЛЕҐАТОМ ДО УРЯДІВ БРИТАНІЇ І ФРАНЦІЇ

Репрезентаційний Комітет Українців Канади проголосив слідуючий комунікат:

Цим подається до відома всіх Відділів РКУК у Канаді та всього українського суспільства, що РКУК призначив другим своїм делеґатом до урядів Британії і Франції о. Йосафата Жана з Монтреалу.

о. Йосафат Жан є знаний широкому українському суспільству, особливо в Европі, з його участи в Українській Делеґації на мирову конференцію по першій світовій війні. Фактом признаення його делеґатом РКУК під цю пору, його особа знов виступає на історичне становище українських визвольних змагань. РКУК і суспільство Канади та українські чинники в Европі напевно приймуть іменування цього громадянського діяча на це становище з довірям і вдоволенням. Його знання европейських мов, особисті знайомства з дипломатичними колами особливо в Франції, поможуть йому сповнити те тяжке й відвічальне завдання, яке на нього положено цим призначенням. Ширші відомості про цього другого делеґата РКУК будуть подані до загального відома у ближчій будуччині. РКУК при цьому зазначує, що офіційне проголошення про призначення о. Жана було значно спізнене з причини формального характеру.

о. д-р В. Кушнір, президент.
Проф. Т. К. Павличенко, генеральний секретар.

СМЕРТЬ ВЕЛИКОГО ГОДИННИКАРЯ

У Кін, Ню Йорк, помер у 75. році життя майор Пол Мелен Чеймберлин, широко в Америці й поза нею звісний горольоґист (годинникар).

Звісний він був між іншим з величезної колекції годинників, що вважається за одну з найбільших у світі. Мав він годинників коло півтора тисячі, між котрими були найстарші годинники світа.

Один з найстарших його годинників походить з року 1573; зроблений ввесь з кованого заліза без шрубок, бо в ті часи шрубок ще не робили, він викований був ковалем. Інший годинник з 16. століття має замісць пружини щетину свині.

ВІЙНА ПІДБЕХТУЄ СРІБЛО

Сенатор Питмен з Невади каже, що по закінченні війни в світі зросте запотребування срібла. Мовляв, у світі нема стільки золота, скільки треба для монетарних потреб країв і тому срібло мусить доповнити цю потребу.

КОНҐРЕС І КОНЦЕРТ НА ФІЛЬМІ

Конґрес Американських Українців, а також і Святочний Концерт, що відбувся в Вашингтоні дня 24. травня б. р., зістали зняті на фільму гром. Миколою Новаком з Ню Йорку, згідно з умовою, заключеною з Конґресовим Комітетом.

АНҐЛІЯ ВРЯТУВАЛА ВІЙСЬКА З ФЛЯНДРІЇ

ЛОНДОН. — Анґлійська преса подає, що Анґлії вдалося врятувати три четвертині анґлійських експедиційних військ у Фляндрії та перевезти їх до Анґлії.

Анґлійська військова команда цього обчислення не підтверджує.

Лондонське населення витало оваційно анґлійські, французькі й бельґійські війська, що прибули до анґлійської столиці.

СПЕКУЛЯЦІЯ ЗА ТЕ, ДЕ МАЄ ВПАСТИ НАЙБЛИЖЧИЙ УДАР.

БЕРЛІН. — Німецькі офіційльні донесення подають, що французькі й анґлійські війська в Фляндрії вже зовсім розбиті та що лише малі відділи ставлять денеде опір у лісах і селах.

Публика тут загально спекулює над питанням, куди тепер ударить Гітлер: чи на Францію, чи на Анґлію?

ФРАНЦІЯ ВСЕ ЩЕ СПОДІВАЄТЬСЯ ПЕРЕМОГИ.

ПАРИЖ. — Американські кореспонденти з французькими військами стверджують, що невдачі Франції на півночі не зломали зовсім духа французького жовніра.

Французи все ще думають, що німці є гірші вояки від французів, не дивлячися на краще узброєння.

БЕЛЬҐІЙСЬКИЙ ПАРЛЯМЕНТ ПРОТИ КОРОЛЯ.

ЛІМОЖ (Франція). — Тут зібрався бельґійський парлямент на іміґрації. Приявних було 89 послів і 54 сенаторів.

Парлямент одноголосно потвердив становище бельґійського премієра Пієрльота, себто осуд бельґійського короля за його здачу.

Французький уряд викреслив короля Леопольда як союзника й вичеркнув його з лісти Почесної Леґії.

ЗАТОПИЛИ АНҐЛІЙСЬКИЙ КРУЖЛЯК КОЛО НАРВІКУ.

ЛОНҐОН. — Анґлійська адміраліція признала, що німецькі летуни збомбардували й затопили анґлійський кружляк „Керлю", що мав 4,290 тон містоти.

Згинули при тому 4 офіцири й 6 моряків. Решту залоги, що виносила 400 людей, доставлено до Скотляндії.

ЗГИНУВ ФРАНЦУЗЬКИЙ ҐЕНЕРАЛ БІЛЬОТ.

ПАРИЖ. — На північному фронті згинув у наслідок автомобілевого випадку французький ґенерал Ґастон Більот. Який це саме був випадок, комунікат не подає.

Ґенерал Більот був з ґенералом Веґаном у Польщі підчас війни Польщі з Росією.

ЗАНЕПОКОЄНІ ВЕЛИКИМИ ВТРАТАМИ.

БЕРН (Швайцарія). — З невтральних дипльоматичних кругів подають, що німецьке населення сильно непокоїться великими втратами німецьких військ у повітряних боях. Мовляв, „мораль" запілля через це сильно потерпіла.

ЗАПОВІДАЮТЬ СКОРЕ ПРИСТУПЛЕННЯ ІТАЛІЇ ДО ВІЙНИ.

РИМ. — Події останніх кількох днів вказують, що приступлення Італії до війни по стороні Німеччини є питанням не тижнів, але днів.

Мусоліні не захотів побачити американського амбасадора Филипса, котрий мав для нього особисте письмо від президента Рузвелта, бо, мовляв, він занадто занятий.

Зате в Берліні Гітлер мав побачення з італійським амбасадором Альфієрім.

Ціла Італія знаходиться у воєнній горячці.

ІТАЛІЯ ЗРИВАЄ ПЕРЕГОВОРИ З АНҐЛІЄЮ.

ЛОНДОН. — Італійський уряд зірвав переговори з британійським урядом за обмеження британійської контрабанди в користь Італії. Анґлійський уряд пояснює цей поступок Італії як признаку неприязни Італії супроти Анґлії.

ІТАЛІЯ ЗДЕРЖУЄ РУХ ПРИВАТНИХ АВТІВ.

РИМ. — Італійський уряд заборонив уживання приватних авт, подаючи за причину брак ґазоліни. Зарядження приписують загально близькому виповідженні війни.

АНҐЛІЙСЬКА ПРЕСОВА ПРОПАҐАНДА ЗА АМЕРИКАНСЬКУ УЧАСТЬ У ВІЙНІ.

ЛОНДОН. — Лондонська ґазета „Дейлі Телеґреф" містить передовицю за участь Америки в війні по боці аліянтів.

Каже стаття, що доля Америки нерозлучно звязана з долею аліянтів. Якби німці розбили Францію й Анґлію, то в Америці не буде можна держатися засад Декларації Незалежности, ґетисбурґської промови й християнства.

"SVOBODA" (UKRAINIAN DAILY)
FOUNDED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays by the Ukrainian Press and Book Company, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 11 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Письменний текст оголошення має бути в адміністрації 48 годин перед появою числа, в котрім оголошуючий хоче мати своє оголошення.

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order. За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807.

За оголошення редакція не відповідає.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

В ПАМЯТЬ КОНҐРЕСУ

Українці залишили по собі добрий слід у Вашингтоні, коли там радили 24. травня над способами допомоги визвольним змаганням українського народу. Це під політичним оглядом, бо з культурного боку то таки пописались так, що краще не могли. Коли це твердимо, то, очевидно, маємо на увазі Свято Української Пісні, себто концерт, що відбувся під проводом проф. О. Кошиця.

Саме про цей Концерт хочемо ще сказати кілька слів. А робимо це не на те, щоб повторювати ті похвали, що вже були висказані. Маємо на думці зовсім іншу справу.

Усі ті, що були на Концерті, ціле життя памятатимуть ті враження, яких зазнали, коли прислухувались нашим історичним пісням, що хоч ніби віддалені від нас віддалю довгих століть, але такі близькі, такі зрозумілі, такі актуальні. Слухаючи їх, здавалось, що вони аж просилися, щоб їх не покидати, щоб не пропадали десь у забуттю, так, як досі пропадали. Вони ніби відзивалися до тих, що їх чули в Вашингтоні й ніби казали: А чи це тільки для Вас були ці пісні? Чи це тільки Ви маєте бути тими щасливими, щоб їх почути? Чи це тільки Ви потребуєте підбадьорення, скріплення віри в силу українського духа? А як є з сотнями тисяч інших, тих, що не були в Вашингтоні?

Ось в імені тих останніх забираємо слово, щоб сказати, що й їм треба дати нагоду почути ту пісню, з якою ми виступали в Вашингтоні. І важне ще й те, що коли та пісня зєднала собі велику прихильність американців і критиків у Вашингтоні, то цілком певно вона здобуде те саме й деинде. Ось і тому треба занятись, щоб ті пісні були зарекордовані й могли дістатись до українських хат, а то й чужинців, у виді рекордів. Важна та справа ще й з того боку, що тепер уже майже нема добрих українських рекордів. Знищені плити, що були зняті з Національного Хору під проводом О. Кошиця. Так, що й з цього боку треба обовязково подбати, щоби були зарекордовані нові пісні, які, в виду нових технічних поліпшень, вийдуть цілком певно далеко краще ніж ті, що їх рекордували давніше. А тим самим маємо гарантію, що рекордування не позбавить тих пісень у нічому з їхнього чару і досконалого виконання.

Важаємо, що колиб це сталося, то це булоб гарною памяткою, і то тривалою, що довго пригадувалаб американським українцям ту велику хвилю, коли вони разом стали і разом боронили українську справу. Обставини так складаються, що на здійснення цього проєкту требаб яких $2,000, які у великій частині повернулисяб назад. Така витрата не повинна бути перешкодою у виконанню цього діла. Так ми думаємо, а якщо буде більше наших людей такої самої думки, то скоро повинні знайтися потрібні фонди, щоб цю думку здійснити.

НАПЕРЕДОДНІ

Ні для кого з нас, невеличкої української кольонії, вже не є таємниця, що Італія стоїть напередодні вступу до війни — „за звільнення виходів із Середземного моря", за довершення імперіяльної долі тієї Італії, що живе мрією про власне римське море. Про це дуже недвозначно пишуть італійські часописи, про це виносять палкі резолюції ріжні студентські загальні збори по університетах, про це винесла сьогодні відповідну ухвалу навіть Італійська Академія.

Поволі відбувається мобілізація. Усі школи, замісць 15. червня, мусять закінчити навчання 31. травня. Іспити по університетах та вищих інститутах повинні розпочатися першого червня, щоб „закінчитися, якнайскорше, відповідно до необхідностей моменту..."

Отже — справа цілком вирішена. Питання тільки вибору моменту. Тим часом всі, хто має куди їхати, поспішаються складати свої речі і шукають спокійнішого місця... Але його так трудно тепер знайти! Останні групки з тих величезних мас американців, що розїжджали по всій Европі, збираються до Ґенуї та до Неаполю, щоб звідти вирушити додому. Виїздять і молоді американські українці, що перебували на студіях при папській українській семинарії св. Йосафата. Американські консульства досить рішучі і безапеляційні: — „Виїздіть, поки ще є чим і як виїхати"... Перед всіма нами повстає перспектива перериву зносин між українськими осередками в Европі і Америці. Перерив зносин, що може мати чимало небажаних наслідків взаємного відчуження і незрозуміння. Але не треба над тим тепер заздалегідь спинятися. Не треба викликати привидів, що може не мають рації існувати. Як би там не склалися обставини, якіб китайські мури не лягли між нами, ми знаємо дуже твердо, що і з одного і з другого боку тих мурів горітиме в українських серцях тільки один ідеал, тільки одне палке невгасиме жадання — жадання нашої української державности. Ідеал великої соборної української Держави, звільненої від чужого гнету і насильства. Сяйво того єдиного спільного нам всім ідеалу присвічуватиме нам і тут і там, і зрештою зведе нас всіх знову до купи. Бо знаємо, що того ідеалу нам вже ніхто не зможе вирвати з наших сердець, що сяйва того ні в кого не буде сил загасити! І з тим житимемо і з тим змагатимемося. За кращу долю! За краще завтра! Йдуть великі події. Вже тепер і сліпому видно, що з того жахливого зудару великих імперій, що відбувається на полях Франції, а скоро почнеться і на хвилях Середземного моря, народиться в Европі цілком новий світ. Цілком нове взаємовідношення сил. Попереднє, те, що народилося з злої памяти Версалю, ні в чому не було нам прихильне. **Рішуче ні в чому!** І не нам за ним жалувати! Треба тільки бажати, і треба в тому напрямку ділати, щоб бодай в тому новому світі, що зароджується, наше місце було більше гідне, більш відповідне до нашої великої бодай потенціяльної сили...

Евген Онацький
Рим, 23. травня 1940.

З ТРАҐЕДІЇ БЕЛЬҐІЇ

Крок бельгійського короля Леопольда III., а саме те, що піддався німецькій окупаційній армії, не є нічим іншим, а тільки виявом того, що не було іншого виходу.

Насувається ряд питань: Чому так, а не інакше поступив король Леопольд? Чому не видержав так, як його батько Альберт в 1914—1918 роках? Крізь густе сито цензури, що її накладає на американські звідомлення аліянтська команда, продираються дуже скупі відомості в цій справі. Деяка американська преса подає, що бельгійська армія буквально була позбавлена поживи, що жовніри їли тільки сухарі, та що найголовніше, ця армія не мала амуниції. Вправді бельгійський уряд гостро виступив проти рішення Леопольда, називаючи це рішення нелеґальним, але цей уряд є поза границями Бельгії, отже йому лекше є про це говорити. Найправдоподібніше є таки те, що лиш журба за долю 500,000 бельгійської армії та цілого населення в тій клітці, що її вчинила німецька армія, окружаючи аліянтські сили в Фляндрії — були причиною рішення короля.

Чи рука Мусолінія?

Деякі аліянтські кола схильні вірити, що до цього розпучливого кроку Леопольда III-го спричинилася Італія. Як відомо, сестра бельгійського короля Марія Жозе є жінкою італійського наслідника престола, князя Умберта. Французькі джерела вперто подають, що це за намовою італійського короля Віктора Емануеля та самого Мусолінія, Леопольд рішився піддатися Німеччині. Італійська преса, контрольована фашистівським урядом, не скриває тихої радости з того приводу, а відомий ас італійської преси, Вірджініо Ґайда, виразно пише, що крок Леопольда — це „крок людської мудрости".

Італія мабуть заінтересована в становищі Бельгії до того ступня, що від того можливо залежатиме й речинець її приступлення до війни.

Чи про-флямандські симпатії Леопольда?

Ще інші чинники (а до них належить кореспондент „Інтернешенел Нюз Сервіс" Фрейзієр Гунт, що був в Бельгії, а тепер перебуває в Лондоні), твердять, що король Леопольд був під сильним впливом флямандців. Як відомо, Бельгія складається з романських вальонів та ґерманських флямандців. Ці перші до останнього часу були упривілейованою клясою, французька мова була державною мовою, й щойно перед кількома роками флямандці дістали значно ширші права, свій університет в Ґент, урядову флямандську мову, й ін.

Коли в 1934 р. згинув трагічно батько Леопольда, Альберт, молодий король іменував начальником ґенерального штабу бельгійської армії ґен. Ван Оверстратена, що був флямандцем з роду. В Брюселі всі говорили, що це саме ґен. Ван Оверстратен був причиною, що король Леопольд відмовився від пропозиції французького й англійського ґенерального штабу в справі спільної оборонної акції проти Німеччини. Знову в перших днях німецького наїзду на Бельгію, Леопольд рішучо відмовився дати свою армію під команду ґен. Гамелена, що був обняв начальну команду над аліянтськими сухопутніми військами. Щойно, коли німці переступили канал Альберта, Леопольд був змушений приняти зединену команду.

Один ланцюх нещасть.

Теперішня катастрофа Бельгії є без сумніву ще й особистою трагедією самого короля Леопольда III. Від ранної молодости він не мав нагоди, здається, зазнати „королівського щастя"... В 1914—1918 рр. він, як молодий поручник, не опускав окопів та там дістав перше вогненне хрещення. В 1934 р. втратив свого батька, який гине в трагічному упадку в горах Арденах, недалеко Лієжа. Півтора року пізніше, в трагічному самоходовому випадку в Швайцарії гине рівнож його дружина, Астрида, що походила зо шведського королівського роду... Теперішня війна спричинила упадок його королівства. Його рідний брат, Шарль, князь Фляндрії, як повідомляють американські газети, є тяжко ранений на фронті, та правдоподібно має ампутовану ногу. Ніхто не знає, де обертається королева-мати Елизавета, яка також за першої війни не опускала окопів.

Король Леопольд має троє дітей, княжну Шарльоту, князя Бодуїна, та Шарля. Ніхто не знає, де ці діти тепер обертаються. Вже давніше появлялися здогади, що всі вони є у своєї тітки Марії Жозе, в Італії. Вже по піддачі короля німцям, французька газета „Журналь де Парі" донесла, що ці діти є десь в якомусь замку біля французького міста Поатіє. А дехто поширює вістки, що вони вже є в Злучених Державах Америки.

Це, так би сказати, королівські нещастя. Та скільки є трагедій і родинних нещасть у міліонів інших людей, що стоять у бойових лініях, чи падають жертвою війни, того ніхто не знає і знати не буде.

„ЦЕ ПРЕЗИДЕНТ".

Конгресмен Джансон з Колорадо взяв на відвідини до Білого Дому свого 5-місячного сина.

З ЖИТТЯ УКРАЇНЦІВ У ВАРШАВІ

Під таким наголовком подають „Краківські Вісті" з 19. травня б. р. таке:

В неділю 21. квітня ц. р. в год. 16-тій проф. Огієнко виголосив в клюбовій салі Українського Комітету перший свій виклад на церковно-релігійну тему: „Як українську церкву забрала Москва?" Невеличка саля була переповнена українськими слухачами. Короткими і дуже змістовими словами розповів проф. Огієнко історію укр. церкви, починаючи від ап. Андрея Первозванного, аж до останніх днів, на підставі літописних та етнографічних документів. Доказуючи, що українська церква — **була цілком самостійною.** Щойно в 1686 році, після Переяславського договору та знищення української державности, силою та зрадливим підступом присвоїли собі північні сусіди нашу церковно-релігійну культуру.

Як доказ **цілковитої окремішности** української церкви проф. Огієнко порівняв сам єрархальний устрій: українська церква мала свою соборноправність і повну незалежність від держави. Натомісць церква північного сусіда зі своєю синодально-правністю була звичайно, аґентурою царя. В українській церкві духовенство виборне, там призначене згори. Залежність української церкви від східних патріярхів була тільки канонічного характеру. Натомісць патріярхи північні підпорядкували собі київську митрополію під кожним оглядом.

Поза тим проф. Огієнко зупинився на польсько-католицьких переслідуваннях української церкви. Одночасно підкреслив той момент, що релігія в той час **означала те саме, що сьогодні — національність.** І з тих оглядів для українського народу церква це чинник дуже великої ваги — „як не буде нашої церкви, не буде й української нації".

Микола Голубець.

ЖОВТІ ВОДИ

Історичний роман.

(60)

— Хто це зробив?

— Невідомо, ваша світлість. Сліду по ніякому війську, хоч би й гільтайському нема.

Ярема глянув на Бихівця. Бихівець глянув на Ярему.

— Кажіть, пане Бихівець, сідлати коні, поїдемо з вами в двох і в сорок волохів на підізд.

— Ваша світлість на підізд?" — здивувався Бихівець.

— Так! Щож ви думаєте? Ждатиму, поки голота під Лубні привалить?

Бихонець зрозумів княжу інтенцію, поклонився в пояс і вийшов.

Колиж Ярема з Бихівцем ліворуч і сорока волохів позаду, виїздив з замкових забудувань, страшний вид затривожив коні, й пройшов морозом по спинах людей. На колах замкової огорожі сторчало пять козацьких голов з жалібно отвореними очима. Пять козацьких тіл, обдертих до голого, лежало в безладі під замковим тином. Подальше від них, як і годиться старшому, корчився в передсмертних судорогах, посаджений на паль Сухоручка. Вістря паля продерлося вже крізь половину корпусу, але до серця ще не досягло й нещасний сотник мучився, а його страшні очі, сполотнілого Бихівця побачивши, клясти його всім своїм безмовним болем і мукою: „Бог би тебе покарав, тебе й діти твої, й унука до десятого покоління, за кров, за рани, за муку мою неповинну! Бодай ти счез і сліду щоби по тобі не остало! Бодай всі громи й всі нещастя били в тебе! Бодай ти конав вічно й безумовно, як я оце конаю й бодай би ти, так як я, ні жити ні вмерти не міг, зрадливу окаянний!"

Ярема минув козака й оком не глянувши в той бік, але Бихонець не витримав. Спнявши коня, до конаючого Сухоручки прискочив і випаливши нещасному в вухо з пістоля, муку його невимовну вкоротив.

XV.

Бурі й хуртовини, що перед десяти роками прошуміли понад Україною, залишили на Дніпровому Низу сліди глибокі та незатерті. Давня Січ мати й безмежний Луг-батько, від літ перемінили своє обличчя дарма, що душа в них залишилася та сама — горда й неприборкана. Пручалася та душа в оковах ординації, в путах шляхотської самоволі, що на їх сторожі виріс над дніпровими порогами Кодак, а реєстрова залога засіла на Томаківці. Гнили козацькі чайки по плавнях, маніла запорозька снага, а татарва буяла по Дикиху Полях, господарювала, мов у себе дома. Хто з козаків служивим та статечним прокидуючись, на Січі панським наставникам потурав, а хто по степових глушах ховаючись, слушного часу дожидав. Вже ні стара Хортиця, ні колись, ні простора, в шори вдягнена Томаківка, але маленькі, пусті острівці могли дати сякийтакий захист для тих, що в козацький вольниці закохані, рятунку собі на дніпровому лимані шукали.

Пустий і непривітливий острівець Буцьк, один з тих, що то на статечну, реґламентовану Січ ніяк не годилися, пригодився, тепер нашим, чигиринським гостям. Сюди звернув свої перші кроки пан Хмельницький разом з своїм почотом, що то в трицять козаків з Чигирина виїхавши, ріс по дорозі мов лявіна й уже до тисячки голов доходив. А хоч сніг та іней припорошив уже степові буряни, кригою стягнулися болота, плили до пана Хмельницького потоки й річки козачого народу, мов ті весняні води, в старе й прискоче русло козацької вольниці бурхливими струями вливаючись. Наче чарівною палочкою вдарений, острівець Буцьк ожив нараз і загомонів. Заметушилися на ньому люди, заіржали коні, ревнули воли, заскрипіли вози з припасами, мов зпід землі виросли шатра й куріні.

Затривожилася реєстрова старшина на Січі, насторожилося братство.

Ніхто того тай не знає,
Що Хмельницький думає-гадає...

бренькнули бандури на Січі й заспівали кобзарі. Хто знав, мовчав, а хто не знав, той догадувався, та тільки оком за насланою старшиною пазив.

Не видержав нарешті пан полковник черкаський, що тоді зазвичай на Січі стояв, та післав своїх людей на Буцьк. Спитайте, мовляв, пана Хмельницького, чого він тут шукає, з добром чи злом сюди прибився. А там уже скажіть, коли буде треба, що коли він сюди з лихими намірами прибув, то є в нас лік на них, є в нас Кодак з арматою, та реєстрового козацтва доволі.

Поплили післанці на Буцьк, та до самого пана Хмельницького не добилися. Чи не було його там, чи не ласкав був з ними говорити, досить, що відповідь дали за нього ті, що над його відділом старшували.

— Чого це ви нас допитуєте? Що це ви нам погрожуєте? — говорили вони післанцям. — Не для роскоші й не для грабежі ми сюди, в таку негоду прибули. Одної ви з нами віри й одної крови й ми на вас шабель не підіймемо. Та коли вам така думка на голову впаде, то вже вибачайте, коли й ми до боків сягнемо. Чого ми тут і за чим, знатимете, як пора буде по тому; покищо вертайте, а своїм панам-старшинам скажіть, щоб нас не займали, раз ми їх не займаємо.

Поїхали післанці, та не самі. Поплив за ними байдак пана Хмельницького. Поки післанці перед старшинами справу з своєї експедиції здавали, в самому кінці січової фортеці зібралася запорозька сірома на раду тиху й таємну. Проводив раді отаман куріня білоцерківського, а промовляли всі, кого тільки свербів язик, у кого під серцем мліло. Щож дивного, що коновому пана чигиринського сотника, Маркові Ілляшевському, довелося говорити чи не найбільше, раз його не старшинські післанці, а січове братство питало — хто вони, відкіля й зачим на Буцьк прибули.

— Та невже є хтось поміж вами — говорив Марко — хто пана Хмельницького не знав би? Під Цецорою батько його життя віддав, сам він кровю сплив і в кайдани попав, під Смоленським королеві служив, а Війська Запорозьке довго радою й пером своїм виручав. Голова вчена й отверта, рука залізна, серце лицарське, от вам пан Хмельницький! Не молодий уже. Сивина чуприну припорошила, зморщки чоло поорали, пораб було вже пану сотникові насипочнику в батьківському Суботові віку докоротати. Король його милість, коли і глянув на братію нашу ласкавим оком, то всі тільки ради пана Хмельницького, ради його заслуг великих, ради його ран за Річ Посполиту набутих. Та вороги не сплять.

(Дальше буде).

В ресторані.

Гість: Подивіться на цю курку. Сама шкіра і кости!

Вейтер: Що, ви хотіли ще піря?

НА РІЖНІ ТЕМИ

ВЕЛИКА АМЕРИКА.

На „Корт оф Піс" на світовій виставі в Ню Йорку відбулося з приводу Свята Декорації гробів памятний день Косцюшки, на котрому американські поляки на спілку з представниками польського уряду робили пропаґанду за відбудовання польської держави.

У Морнінґсайд Парку, коло 116. вулиці в Ню Йорку, в той самий день під памятником Карла Шурца німецькі-американські орґанізації закликали всіх американських німців „забути за нещасну боротьбу в Европі й обеднатися для того; щоби цей край зробити таким, яким хотіли його мати наші предки".

У недалекому місті Гвайт Плейнс заборонено брати участь у параді німецьким і австрійським военним ветеранам. При тому заборонено італійським ветеранам війни нести в параді італійські прапори й салютувати на фашистівський лад.

Великий край ця Америка, коли в ньому можна вжити національного свята для таких preріжних цілей.

ЗНОВУ СИЛА.

У своїй промові з нагоди Свята Демократії на Френклиф Семетері в повіті Вестчестер, Ню Йорк, пані Рузвелтова сказала:

„Ми знаємо нині, що нині вже нема того, чого ми ждали, мирного світа. Ми ждали, а багато наших чоловіків, котрих ми нині шануємо, померло в тій надії, що вже ніяка людина не буде потребувати переживати такі муки, які вони пережили. Цю надію нам прийшлося покинути. Нам треба перестроїти наше думання..; признавши, що, як у світі є сила, то й нам треба вживати сили..."

Вона говорила, що Америка мусить знову виступити зо силою в обороні демократії й демократичного способу життя.

ГІСТЕРІЯ.

З усіх боків тепер остерігають американців перед „пятою колюмною", а рівночасно остерігають перед гістерією з того приводу.

Гістерія, це страх. Отже остерігають перед страхом.

Як звичайно з осторогами перед страхом, може вийти таке, що люди, які мали один страх перед осторогою, по осторозі будуть мати два: старий страх і новий страх, страх перед страхом.

ЗА ВІЙНУ.

Якийсь час тому виступив один американський ґенерал за негайне виповідження війни Америкою Німеччині.

Потім з подібною думкою виступив президент Гарвардського університету.

Тепер зате заявляється ґазета „Пост-Трибюн" з Ґері, Індіяна. Каже, що лише негайне виповідження війни Німеччині може запобігти розгромові аліянтів і поширенні націстичної диктатури.

Рівночасно Інститут Публичної Опінії каже, що число людей, що хочуть негайної війни проти Німеччини, ще невелике, але постійно зростає.

РЕЄСТРАЦІЯ ЧУЖИНЦІВ.

Каже ґенеральний прокуратор стейту Джорджії, що конґрес повинен почати рух за зміну американської конституції в тому напрямі, щоби позбавити негромадян цивільних прав, котрі їм признає уряд і суд.

Каже він, що постанови конституції про цивільні права чужинців не дають стейтам можливости ухвалити законів про обмеження виворотної діяльности чужих аґентів.

Якби змінити федеральну конституцію в тому напрямку, в якому радить джорджійський прокуратор, то справді буде можна ухвалювати закони про обмежування виворотної діяльности чужих аґентів. Та чи тим уже здержиться таку діяльність, це інше питання.

АМЕРИКАНСЬКИЙ ІНТЕРЕС ЧИ НІ?

Американський політик Вендел Л. Вилкі виступив з відкритою заявою, що „Анґлія й Франція це перша наша лінія оборони проти Гітлера" (Під нами він розуміє Америку).

„Як Анґлія й Франція переможуть тепер Гітлера, то ми ощадимо собі біліони долярів, біліони тон амуніції, біліони годин витраченого зусилля й безплодної праці".

Очевидно, все обертається довкола питання, чи треба боронитися проти Гітлера. Не всіж це признають за потребу.

ЯК ЗМОБІЛІЗУВАТИ АМЕРИКУ.

Уже появилася книжка під наголовком „Мобілізування цивільного населення Америки".

Малощо не кожна американська ґазета вже подала огляд цеї книжки. Її поява й інтерес, який вона викликала, вказують на те, як почуває американське громадянство.

ЧОМУ ЦИВІЛІ?

Наголовок книжки говорить про мобілізацію цивільного населення. Це не тому, що її написали цивільні люди.

Передмову до неї написав ґенерал МекКой, котрий каже: „Дивлячися назад на наш державний досвід підчас великої війни, за котрим пішов наш досвід аж до теперішнього часу, ми можемо прийти до висновку, що відай 75 процентів нашого державного зусилля в новій війні буде цивільним, а лише коло 25 процентів, або навіть менше, може обіймати операції й діяльність жовнірів і моряків".

Отже й Америка приходить до переконання, що в її імені буде воювати запілля.

НІМЕЦЬКИЙ ПЛЯН.

Як буде виглядати світ по німецькій перемозі? — питається відома американська кореспондентка Дороті Томпсон.

Вона думає, що вона знає, як собі представляють світ по німецькій перемозі самі німці. Вона каже, що вона знає це з уст самих німців. Вона каже, що вона чула їх заяви в тій справі багато разів.

Отже світ по думці німців мав би бути кермованим з Берліна, Німеччина мала би стояти на чолі великої держави з яких 400 міліонів душ, яка кромі високо розвинених европейських країв мала би мати всі природні багатства британської, французької, голяндської й бельґійської імперій.

Анґлія й Франція не існували би. Були би лишень округи, в котрих уживано би анґлійської чи французької мови. Всі краї мали би бути націзовані.

Америки вони не думають захоплювати военно: вистарчить, на їх думку, економічний натиск.

ПО ПІВ СТОЛІТТІ.

На параді в День Прикраси в Філядельфії стрінулися зо собою: 93-літній жовнір з північної армії й 94-літній ґенерал південної армії з американської війни. Говорив південний ґенерал:

„Антипатії, що існували між південними й північними стейтами, вже згинули. Очевидно. інколи жовнір у синьому поглядає скоса на жовніра в сірому, але як справа прийде до оборони нашого краю, то це є Злучені Держави".

„У такі часи, як ці, часто важко сказати, де правда", додав ґенерал.

БЕЛЬҐІЙСЬКЕ МІСТО ПО НІМЕЦЬКОМУ НАПАДІ.

ЯК ДУМАЄ КАНАДІЙСЬКИЙ УРЯД ПОКРИТИ ВОЄННІ РОЗХОДИ?

Обчислено, що в першім році війни, военні видатки Канади будуть виносити коло 500,000,000 долярів. Половину згаданої суми канадійський уряд вже роздобув з розписаної военної позички в висоті $200,000,000, яка перевищила згадану суму і принесла урядові коло 250 міліонів долярів. Тепер рішив канадійський уряд видати т. зв немовлячі бонди, „бейбі бондс" у деномінаціях, виносячих лиш $5 за штуку. Ті „немовлячі бонди" будуть продавати по $4 і вони принесуть коло 3 процент. При наступленню платности буде за них уряд платити по $5. Ті бонди пічнуть продавати при кінці травня й вони будуть вільні від доходового податку. Крім цього випустить уряд щадничі марки в висоті 25 центів, які буде заохочуватися купувати шкільних дітей. Ті марки буде наліплюватися на карти, а як така карта буде заповнена, уряд прийме її за бонд.

Міністрові скарбу Релстонови радять теж завести льотерію чи „свіпстейк". У Канаді серед вищих кляс є велике, а може і цілком неоправдане, упередження до льотерії. З невияснених причин називають її „ґемблерством", цебто пристрасною грою. Премієр Кінґ і більшість міністрів противляться завжди леґалізуванню льотерій у Канаді. Зогляду одначе на те, що війна вимагає гроша, не є виключене, що вони згодяться на виїмкове леґалізування льотерій, з яких дохід ішов би на военні цілі. Міністрові скарбу зробив пропозицію заведення льотерій з доходами на военні цілі один американський власник патенту на улаштування системи льотерій, практикованої на світових грах у відбиванку (бейзбол ґеймс). На підставі його пляну така льотерія моглаб принести урядові $250,000,000 доходу на военні цілі.

— Тату, чому в банках грати на вікнах?

— Щоби директори привикали до них поволи.

НЕВТРАЛЬНІСТЬ ЗА ЧАСІВ НАПОЛЕОНСЬКИХ ҐЕНЕРАЛІВ

Для правдивого книголюба-букініста стає радісною й незвичайною та хвилина, коли до його рук попадає несподівано книжечка, що її авторами є ніхто інший, як... найвизначніші наполеонівські ґенерали зперед більше, ніж 130 років!

І дійсно, радість букініста може бути подвійно оправданою: коли ця книжечка носить дату 1815 року та коли вона трактує, так дуже актуальний під сьогоднішню пору, військовий сюжет. „Максими, поради й повчання про військову штуку" — такий заголовок, із поданими нижче поясненнями: „Практичний військовий підручник, призначений для вжитку військових, усіх родів зброї та всіх кроїв".

Головною темою цієї, рідкої вже вьогодні, книжечки є, як можна цього сподіватися, військові та стратеґічні описи й образи, зо своєрідним (таким, здається, для нас задавненим уже) способом представлення й форми. Самий зміст, збоку військової техніки й знання, що правда не новий і, річ зрозуміла, перестарілий від довгих декад, одначе своїм зацікавленням — надзвичайно багатий і перелмаючий; і немало військових знайшлосяб напевно й тепер, які з правдивою насолодою шукалиб у ній (якщо малиб змогу) глибоких і цінних поучень великих людей наполеонівської епохи. Ґенералиж, бо, наполеонівської доби надто добре знали й надто добре провадили війни, щоб їхні, чи то особисті погляди на війну, чи військові стратеґічні повчання могли, сьогодні, зовсім втратити на своїй ціні.

Ось кілька цитатів, які були актуальними не тільки за наполеонівської доби крівавих баталій:

„Залізна воля та любов обовязку провадять часто далі, ніж голе захоплення. Тому не попадай у розпуку, коли необхідність наказує тобі довше, ніж цього ти сподівався, оставатися в рядах (війську)".

„Чи ґенерал ти, чи простий стрілець — в усьому та завжди, зблизька та здалека, матеріяльно та духово — май ціль! Бо якщо знатимеш, до чого прямуєш, булоб дивним, колиб ти неосягнув своеї мети".

„Ніколи не говори: „Я поступатиму, як покажуть обставини". Говори тільки: „Я поступатиму так, хоч би всі обставини були проти".

„Вираховуй усне наперед та передбачуй усе наперед; будь свідомий тільки своїх власних сил і, в крайнім випадку, числи лише на них".

„Говори завжди так, начеб ти мав довіря до всіх; зате роби тільки так, начеб ти існував один — на плечах якого доля всіх".

* *

Одним із найбільш цікавих розділів цієї книжки є безперечно розділ, який торкається питань про „Право людей" (в сьогоднішньому розумінні — невтральности) та про „Звичаї (ведення) війни".

Вже перші речення цього розділу познайомлюють нас, що тогочасна невтральність не була загально принятою, себто загальною. Багато країв не хотіло просто її визнавати, а якщо деякі зних і визнавали, то тільки на папері, а не в своїх вчинках. Тому то й сам закон невтральности, навіть із чисто правничого боку, не був завжди шанований і, тимсамим, дотримуваний. „Коли одна нація нарушує (підчас війни) закон невтральности, кидаючи пірваним папером цей закон під ноги, інші цивілізовані нації не беруть звичайно зброї, щоб пімстити потоптання закону; таким чином, противник уважається в свою чергу звільненим від даного слова, і таким робом приходить кінець і самої невтральности, і закону про неї. Слова: „Необхідність не знає законів" та „Добро народу є найвищим законом!" деколи домінують у війні настільки, що нема ні патріота, який вагавсяб виконувати наосліп якісь там глупенькі закони: що для нього може існувати й існує, це **тільки право війни, яке має свій одинокий закон — виграти війну.** Алеж всетаки є доброю річчю познайомитися теж із правом людей (законами, що відносяться до невтрального цивільного населення) та, по можності, ним і послуговуватися, навіть тоді, коли ворожа сторона не дотримується цього. Одначе під тим застереженням, що це за ніяку ціну не пошкодить успіхові военних операцій".

Щодо военних звичаїв, то ці зміняються з часами, кліматом та народами. Більшість із них, хоч і толерована, всеж не толерована аж до того ступня, щоб їх можна вважати за остаточні закони. У военних звичаях грає ролю багацько річей, які деколи вирішають і вислід війни. До найважніших із них належать невтральні держави.

„Невтральними державами є ті держави, які голосно заявляють, що вони в ніякому випадку та під ніяким оглядом не братимуть участи у війні та які дійсно в цій війні участи не беруть. Територія невтральних держав є (на підставі права) недоторкальною (хоч із другого боку є немало випадків, коли вона була атакованою). Вони мають право на торгівлю з усіма народами, навіть із воюючими сторонами, одначе лиш тоді, коли в своїй торгівлі не занимаються военною контрабандою. (Під военною контрабандою треба розуміти все, що може бути потрібним і необхідним для ворожої армії, та для неї призначене як зброя, амуніція, харчова достава, коні, матеріяли на вояцьке вистроення, тощо; не підлягають під цю рубрику ті споживчі продукти, які призначені для цивільного населення).

„Невральність держави кінчається з хвилиною, коли держава починає свідомо брати участь у війні, навіть і в посередній формі, або коли, заатакована в своїй невтральності, вона не реаґує негайно на це в мірі своїх сил і засобів.

„Поміж урядами законними, які визнали себе взаємно, виповідження війни є річю пристойною, але не зажди обовязуючою. Просте зірвання дипльоматичних звязків може оправдати перші военні кроки цієї, чи другої сторни. Не так є з урядами революційними, не признаними, або з урядами тих держав, що їх вважаємо звичайно як варварські, з ними можна легко обійтися без ніяких формул виповідження війни. Вистачає тільки один „правдивий арґумент", який дозволяв би на негайне вхоплення зброї (виповідження війни).

„Обовязком воюючих сторін є повідомити негайно невтральні держави про початок війни. Аж до офіціяльного повідомлення про це невтральні можуть користуватися правом торгівлі военної контрабанди".

Як бачимо, военні права зперед майже стопятьдесяти років малощо відмінні від законів модерної війни. Міняються тільки часи й епохи, роди зброї й військова стратеґія, але ґеній — правдивий ґеній, у всіх війнах та в усіх епохах, знає лиш одне: виграти війну. Засади й права про невтральність, її „пристойність", чи її „непристойність", можуть писатися й записуватися юридичними кривульками, тепер і вічно — але лише в мирному часі. Военні буревії мають свої закони, записані на полі бою кровю борців — і ці тільки закони вони знають та їх визнають. Сьогоднішня війна є на це в не одному черговим прикладом. Тому, як і вчора, так і сьогодні та вічно будуть актуальними слова наполеонських ґенералів:

„Війна може знати тільки один закон — виграти війни!" — („Українське Слово", Париж).

П. С-н.

ЧОВЕН НАЇЗНИКА.

Один з поспішних німецьких човнів, що на думку військових знавців, можуть відограти велику ролю при наїзді Німеччини на Англію.

ДОБРОВОЛЕЦЬ.

Роберт Монтґомері, відомий американський фільмовий актор, зголосився до французької армії як візник амбулянсів.

З РУХУ ПО ВІДДІЛАХ У. Н. СОЮЗУ

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Організаційні збори.

Дня 30. березня 1940 відбулись в Ню Йорку організаційні збори всіх нюйорських відділів У. Н. Союзу.

Як усім відомо, в Ню Йорку існує від кількох літ комітет відділів У. Н. Союзу, якого ціллю є — ріжними методами поширювати ідею У. Н. Союзу, інформувати ширший загал про нього, та спомагати в організованні членів до У. Н. Союзу.

На збори прибуло понад кілька соток союзовців, як також і громадян, не-союзовців. Комітет союзових відділів сподівався більше присутніх, але безперестанний уливний дощ втой день перешкодив.

На зборах були приявні головні урядники У. Н. Союзу, а саме: голов. предс. М. Мурашко і голов. рек. секр. Д. Галичин, як також голов. радний У. Н. С., І. Гузар. Організаційні збори відкрив голова комітету Союзових відділів, з предс. 204 від. У. Н. Є., Е. Ляхович. У своїй привітній промові п. Е. Ляхович розповів про історію комітету, його роботу для У. Н. Союзу дотепер і в будучнині, а головно ціль тих зборів, котрі були скликані тим комітетом. Дальше секретар комітету, п. П. Кучма прочитав назвища присутніх на зборах відділових урядників. Далі голова Е. Ляхович попросив присутнього голов. радного І. Гузара до дальшого переведення зборів. І. Гузар, перебираючи провід зборів, заявив, що як голов. радний У. Н. Союзу був засіди присутній на кожних зборах комітету і стверджує вповні користь комітетової праці для добра У. Н. Союзу. Дальше слідували справоздання секретарів поодиноких відділів про організовання членів в їх відділах.

Присутній на зборах голов. предсідник У. Н. Союзу, М. Мурашко подав точно звіт про цілий маєток У. Н. Союзу, як той маєток з кожним роком зростав в силу. П. Мурашко заявив, що обезпека грамот кожного члена в У. Н. Союзі стоїть на вищій точці, ніж в якійнебудь іншій подібній організації, і ніж того вимагають державні закони. П. Мурашко радо давав ріжні пояснення на запити присутніх членів, які вповні всіх задоволили.

Голов. рек. секр. Д. Галичин переповів про організовання членів до У. Н. Союзу, як, і в котрім році, організовано членів і скільки? Притім подав теперішній загальний стан членів У. Н. Союзу. Присутні союзовці, як і гості заяву гол. предс. М. Мурашка і гол. секр. Д. Галичина приняли оплесками.

Кожний присутній на тих зборах виніс якнайкраще враження. Моральний успіх тих зборів є великий. Присутні мали нагоду особисто переконатись про значіння У. Н. Союзу, а також дізнатись на місці про господарку в У. Н. Союзі, про його маєток і т. п.

Такі організаційні збори підносять на дусі союзовців, як також дають їм більшої охоти в праці для У. Н. Союзу, головно в приєднуванні нових членів.

Михайло Ликтей,
секр. від. 69 У. Н. Союзу.

„ПЯТА КОЛЮМНА" В АНГЛІЇ.

Сер Освалд Мозлі, провідник англійських фашистів, арештований недавно англійським урядом.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

НЮАРК, Н. ДЖ.

З нагоди 50-літніх роковин громадянина Василя Фельо, його приятелі і родина зробили йому гарну несподіванку і влаштували йому забаву в галі української православної церкви. Було там коло 130 людей. Говорили: Всеч. о. д-р В. Клодницький, д-р М. Янкович, д-р В. Гашиць, адвокат Айра Шарф, адвокат Іван Романишин, бизнесмени: Іван Штогрин, В. Кучкуда й Г. Залепський. Всі гарно спімнули про п. Феля, згадуючи, як то він прийшов до Америки іміґрантом і виробився на бизнесмена.

П. Фельо є бувшим предсідником Чорноморської Січи в Нюарку.

Тостмайстром був В. Михайлишин.

НА НАРОДНІ ПОТРЕБИ

НЮКЕСЛ, ПА.

Зо Срібного Весілля на Конґрес.

В неділю 19. травня ц. р. предсідник нашої укр. прав. громади й парохії п. Іван Дачко з своєю дружиною Марією обходили двайцять пять-літню річницю вінчання, або срібне весілля". Зійшлася вся громада, а також гості з дальших сторін.

По богослуженні в церкві о. В. Загоруйко і о. С. Мусійчук відправили супружий парі „Второвінчання", в присутності дружбів, дружок, старостів й великого числа людей. Відповідну зворушливу проповідь виголосив о. С. Мусійчук. Потім удалися всі до салі, де відбулася гостина. Говорили ріжні гості і дарували ювилятам гарні цінні дарунки, найкращий дар від громади. Зібрано гарну суму на льокальні громадянські цілі, а також на зазив о. С. Мусійчука зібрано $9.50 на загальні народні цілі з чого $5 переслано на ціль Укр. Конґресу у Вашинґтоні. Збіркою занявся о. Загоруйко.

Гість.

ДОПОМОГА ВТІКАЧАМ.

Ноел Мерфі, американський доброволець в організації Анни Морґан у Франції, помагає французькій втікачці в Жівет. Муж утікачки заснув з висилення.

ШІКАҐОВСЬКА ХРОНІКА

Подає Степан Куропась.

Український Націоналістичний День відбувся у нас в неділю дня 26. травня, як щорічно в Гарме Парку. Погода зовсім недописала. Передтим падав дощ повних 24 години, а неділя була студена з дощем. Тому й людей було мало. Перший раз офіціяльно прибули на націоналістичне підприємство представники гетьманців-державників, а окружний отаман цеї організації, Петро Лучків, промовляв через „майкрофон" до присутніх гостей. Перший відділ Молодих Українських Націоналістів заряджував конкурсом популярности. Королевою популярности вибрано панну Софію Гоца і обдаровано її дарунком у виді жіночого годинника.

На підприємстві був рівнож голова ОДВУ, проф. Грановський, який переїздом з Українського Конґресу у Вашинґтоні зупинився в Шікаґо. Він виголосив відповідну промову до зібраних про актуальні українські справи, згадав про Конґрес і взивав українців „видержати" в теперішню тяжку хвилину, бо побіда правди над неправдою неминуча. Промовляв рівнож делеґат 4-го відділу ОДВУ з Гемтремк, Міш., п. Курочка, який ще з двома членами згаданого відділу, прибули спеціяльно на цей „День".

Страйк молочарів панує у нас від двох тижнів і тяжко купити в місті молока. Можна бачити вечорами тисячі автомобілів за містом, що шукають, деб можна купити молока. Ходять люди від фарми до фарми з „ґальонами" за молоком, і щасливі ті, що його дістануть.

Страйк вибух тому, що великі молочарські фірми обнижили заробітню платню розвозчикам молока з 52 долярів тижнево на 40. Юнія, яка обєднує усіх робітників молочарського промислу, оголосила страйк, який дається в знаки всім заінтересованим, бо ні робітники ні компанії не хочуть обмежити своїх домагань. Юнія молочарів обєднує 7 тисяч розвозчиків. Треба зазначити, що 23 відсотків шікаґовських „мілкменів", себто 1,600 осіб, це люди з університетською освітою.

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ

Балтімор, Мд. — Гром. Михайлина Новаковська, з Куртіз Бей, подає у звязку з дописом в ч. 125 „Свободи" про делеґацію на Конґрес Американських Українців, що вибрані делеґати не побрали ніяких коштів, а передали Конґресовому Комітетові $58.

УКРАЇНСЬКИЙ МАЛЯР У САЛЬОНІ „1940"

Олекса Грищенко належить до плеяди тих українських мистців у Парижі, які всеціло посвятили своє життя мистецтву. Як і Бабій, Перебийніс, Савченко - Більський, Перфецький, Кричевський, Хмелюк, Андієнко та інші, Грищенко невтомно й від довгих років працює на раз вибраному шляху, приносячи й своєю частиною вклад до української, а заразом і до загальнолюдської, мистецької скарбниці.

Цьогорічний Сальон „1940", який оце недавно зачинив свої двері, був для неодного українського відвідувача цінним та цікавим тим, що якраз Грищенко виставляв у ньому один із останніх своїх творів. Ним був прекрасний пейсаж, п. н. „Провансальський город". Скомпанований головно в теплих та гарячих кольорах, із закраскою зеленої барви, він представляв чудову літню перспективу города, баченого з вікна — в повному багатстві літньої природи в соняшних красках. Багатство „природнього сюжету" — листя, дерева, квітники - кльомби, зосереджені на пахучому пригорбку — притягало своєю свіжістю та майстерським виконанням неодного парижанина, який, впиваючись соковитістю літнього Грищенківського пейсажу, бажав хоч на мить відділитись від паризьких порохів та асфальту.

Побажаймо, щоб із півдня Франції, де від довгих місяців мистець переживає, Грищенко привіз нам внедовзі якнайбільше таких образів!

БОЯТЬСЯ НАПАДУ НА НЮФАВДЛЕНД

Нюфондленд це острів на північнім сході від Канади. Не належить він до Канади, хоч є віддалений від неї всього кільканайцять миль, а є кольонією Англії. Недавно гостював в Торонто бувший державний секретар того острова, Сир Д. Пудестер, і заявив репортерам преси, що є побоювання німецького нападу на Нюфондленд, якщоб Німеччині вдалось побідити алянтів. Відти німці моглиб дуже легко нападати на канадійські міста з повітря.

АРМІЯ КОМАШОК НА УСЛУГАХ МУЗЕЮ

І мясоїдні комашки придаються часом людям. Вони зачищують всяку падлину. А в філії природничій Американського Музею в Ню Йорку держать комашок для того, щоб очищували мясо з кістяків, які виставляють на показ. Для цього музей держить около 5 тисяч спеціяльних комашок, спроваджених аж з Азії, що страшенно скоро й чисто обідають залишки мяса з костей.

ТАРЗАН, ч. 17. Затаєний рух.

Видряпавшись високо по шнурових драбинах Тарзан зупинився, і врізав ножем порядний кусом линви.

Тепер він зробив петлю, звинув линву і пустив нею в діл немов аркан. Аркан впав на двох із його противників.

Після того малпо-люд підняв розбишак високо вгору і привязав їх осьтак на линві до містка.

Вдолині один з моряків, піднявши з покладу сворінь і державши його в руках, гнівно бурчав: „Я дістану цього безумця вдолину".